

ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุ
ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505*
LEGAL PROBLEMS REGARDING CRIMINAL PROSECUTION OF MONKS
UNDER THE SANGHA ACT, B.E. 2505

พระนิทัศน์ วงศ์วังเพิ่ม¹ และ บัณฑิต ขวโยธา²
Phranitat Wongwangphoem¹ and Bandit Khwayota²
มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย
Khon kaen University, Nong khai Campus, Thailand.
Corresponding author E-mail: politice7114@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎีกฎหมาย หลักสิทธิเสรีภาพการคุ้มครอง และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุ 2) เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การใช้เอกสารขั้นต้นได้แก่ เอกสารตำราหนังสือที่เกี่ยวข้องทางกฎหมาย และเอกสารชั้นรองได้แก่ รายงานวิจัย ฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิจัยพบว่า 1) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช พ.ศ. 2505 มาตรา 29 และ 30 ถ้อยคำในตัวบท ไม่สอดคล้องตามหลักนิติรัฐ/นิติธรรม 2) ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุ ซึ่งบทบัญญัติของมาตราดังกล่าว มีความขัดแย้งขัดหลักสิทธิเสรีภาพของบุคคลในทางอาญาตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และ 3) ข้อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 29 เห็นควรมีการเพิ่มถ้อยคำเพิ่มในตัวบทบัญญัติ “ให้พระสังฆาธิการที่เป็นผู้บังคับบัญชาที่เหนือว่าของพระภิกษุ ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาได้มีส่วนร่วมให้ความเห็นกับเจ้าพนักงานกรณีที่จะพิจารณาการรับหรือควบคุมตัว ควรนำกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/1 มาพิจารณา” และมาตรา 30 เห็นควรมีการเพิ่มเติมถ้อยคำในตัวบทบัญญัติ “ให้พระสังฆาธิการที่เป็นผู้บังคับบัญชาที่เหนือว่าของพระภิกษุที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ได้มีส่วนร่วมให้ความเห็น

* Received 22 April 2025; Revised 4 May 2025; Accepted 20 May 2025

กับเจ้าพนักงานกรณีที่จะพิจารณากรณีที่จะมีกักขัง ควรนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/1 มาใช้บังคับในการกักขังในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ และควรมีการจัดตั้งองค์การตุลาการสงฆ์เบื้องต้นพิจารณากรณีพระภิกษุกระทำผิดกฎหมายอาญา เพื่อพิจารณาก่อนการลงโทษว่ามีมูลความผิดหรือไม่ ก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติคณะสงฆ์, อาญา, พระภิกษุ

Abstract

This thesis aims to 1) study the principles, concepts, legal theories, principles of rights, freedoms, protection, and legal measures related to criminal prosecution of monks, 2) study the problems of criminal prosecution of monks according to the Sangha Act, B.E. 2505, and 3) propose guidelines for solving the problems of criminal prosecution of monks according to the Sangha Act, B.E. 2505 that are appropriate and consistent with the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560. This is a documentary research using primary documents, including textbooks and books related to law, and secondary documents, including research reports and internet databases, by content analysis.

The research found that 1) Sections 29 and 30 of the Sangha Act, B.E. 2505, the wording in the text are not consistent with the rule of law/rule of law. 2) Problems with criminal prosecution of monks, which the provisions of the said sections are conflicting and violate the principles of personal rights and freedoms in criminal cases according to the Constitution of the Kingdom of Thailand. The Universal Declaration of Human Rights and 3) Suggestions for additional amendments. Article 29 should add additional words to the provisions: “The Sangha superior who is the superior of a monk accused of committing a criminal offense should participate in providing opinions to officials in cases where the consideration of acceptance or detention is being made. The Criminal Procedure Code Section 89/1 should be considered.” Article 30 should add additional words to the provisions: “The Sangha superior who is the superior of a monk accused of committing a criminal offense should participate in providing opinions to officials in cases where the consideration of detention is being made. The Criminal Procedure Code Section 89/1 should be applied to detention in places other than prisons. A monastic judicial organization should be established to

initially consider cases where monks have committed criminal offenses in order to consider and screen whether there is any basis for the offense before entering the justice process in order to create fairness and equality in accordance with the Constitution.

Keywords: The sangha act, Criminal, Monks

บทนำ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 เป็นกฎหมายปกครองคณะสงฆ์ไทย ซึ่งปัจจุบัน (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2561 และไม่ได้ให้นิยามของคำว่า “พระสงฆ์” แต่จะปรากฏในกฎหมายตราสามดวง ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521) ข้อ 4 (คู่มือพระสังฆาธิการ, 2558) พระภิกษุที่มีตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์ เรียกว่า “พระสังฆาธิการ” และเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญาด้วย (สมชาย เจริญกิจ, 2565) ในประเทศไทย ที่ประชาชนกว่า 94 เปอร์เซ็นต์ หรือราวๆ 58 ล้านคน นับถือพระพุทธศาสนาสืบทอดมกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษของเราเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันเป็นช่วงระยะเวลาที่ยาวนาน (พระนิทัศน์ วงศ์วังเพิ่ม และกิตติพงษ์ พิพิธกุล, 2561) พระภิกษุเป็นศาสนทายาทที่เป็นกำลังหลักสำคัญในฐานะที่เป็นพุทธสาวกที่มีความใกล้ชิดโดยตรงของพุทธศาสนา ที่พุทธศาสนิกชนชาวไทย ควรให้ความเคารพนับถือและศรัทธาในสถานะทางสังคมที่นายกองและสูงกว่าบุคคลธรรมดาเป็นอย่างมาก การประพฤติปฏิบัติตนของพระภิกษุจึงมีระเบียบ กฎเกณฑ์ มากกว่าบุคคลธรรมดา ที่สำคัญคือการปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย โดยพระธรรมวินัยนั้นได้กำหนดข้อควรปฏิบัติ และข้อห้ามต่างๆ ว่าสิ่งใดที่สมควรปฏิบัติ หรือสิ่งใดไม่สมควรที่จะปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งข้อห้ามที่เป็นข้อสำคัญ ถ้าละเมิดแล้วถ้าเป็นอาบัติอย่างหนักอันจะขาดจากความเป็นพระภิกษุได้ทันที

อย่างไรก็ดี นอกจากพระธรรมวินัยแล้วพระภิกษุยังจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายคณะสงฆ์ ที่ฝ่ายบ้านเมืองได้ตราขึ้นและมีการบังคับใช้ในปัจจุบัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อมาตรวจสอบควบคุม บังคับ และถือปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยของคณะสงฆ์ไทย โดยมีการตรากฎหมายคณะสงฆ์ เริ่มตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน จำนวนหลายฉบับ ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอันได้แก่ กฎหมายตราสามดวง ซึ่งมีกฎหมายพระสงฆ์ 10 ข้อ เป็นกฎหมายหลักที่สำคัญในการควบคุมความประพฤติและการปฏิบัติตนของพระสงฆ์ให้อยู่ในกรอบของกฎหมายบ้านเมืองและตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ในยุคต่อมาก็มีกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ที่ใช้บังคับพระภิกษุในขณะนั้น และปัจจุบันคณะสงฆ์ไทย อยู่ภายใต้การปกครองของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 ที่เป็นฉบับที่มีการปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2561 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ.2561 โดยมีการปรับปรุงแก้ไข จำนวน 11 มาตรา ดังนั้น เมื่อพระภิกษุถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พุทธศักราช 2505 ก็จะมีการดำเนินการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเหมือนบุคคลทั่วไป เช่น ประเด็นการจับกุมพระภิกษุมหาเถระผู้ใหญ่ ที่มีตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์ระดับสูงในอดีตกรณี พระพิมลธรรม (อาจ อาสโภ) สมณศักดิ์ ณ ขณะนั้นที่ได้ถูกเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวน แจ้งข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดกฎหมายอาญา และเหตุการณ์ปัจจุบันไม่นานมานี้วันที่ 24 พฤษภาคม 2561 ตำรวจกองปราบปราม ได้นำหมายจับศาลอาญารัชดา เข้าตรวจค้นและเชิญตัวพระเถระชั้นผู้ใหญ่คือ พระพรหมติลก (เจ้าอาวาสวัดสามพระยา) พระพรหมสิทธิธัชชัย (เจ้าอาวาสวัดสระเกศฯ) และพระเมธีสุทธิกร (ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร) มาทำการสอบสวนและดำเนินคดีเกี่ยวกับเงินทอนวัด จากกรณีที่ผู้ต้องหาทุจริตงบประมาณอุดหนุนโรงเรียนปริยัติธรรมและงบประมาณเผยแพร่ศาสนา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เป็นเงินรวมกันกว่า 150 ล้านบาท เป็นการบุกรุกจับตัวและถวายเป็นกุศลให้สึก (เจาะญา บัวบาล และ วรินทร์ สิงห์งาม, 2562) เจ้าหน้าที่พนักงานสอบสวน ได้เข้าทำการจับกุม ตามหมายจับที่ออกโดยศาล และแจ้งข้อกล่าวหาว่าพระภิกษุกระทำความผิดกฎหมายอาญา ตาม มาตรา 29 และมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 จึงอาจกล่าวได้ว่า มาตรา 29 และมาตรา 30 ที่เป็นสารตั้งต้น นำมาซึ่งหลักการของกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เป็นไปตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่จะต้องดำเนินการจากขั้นตอนเบาก่อนไปจนถึงขั้นตอนหนัก กล่าวคือ แทนที่เจ้าหน้าที่พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ จะขออนุญาตศาลออกหมายเรียกก่อน ก็จะเป็นการเหมาะสมกับพระภิกษุมหาเถระผู้ใหญ่ที่มีตำแหน่งในทางการปกครองคณะสงฆ์ระดับสูง ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของคนไทยจำนวนมาก ซึ่งนำไปสู่การบังคับให้ท่านสละสมณเพศ และภายหลังต่อมาศาลสถิตยุติธรรมได้มีคำพิพากษายกฟ้องท่านไม่มีมูลความผิด ได้คืนความยุติธรรมให้แก่พระภิกษุมหาเถระผู้ใหญ่เหล่านั้นทุกรูปที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญา ถึงอย่างไรก็ตามทำให้ท่านเหล่านั้น ต้องเสียโอกาส เสียเวลา เสียความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่นับถือท่าน โดยเป็นการเสื่อมคลายความศรัทธาของพระพุทธศาสนาโดยทางอ้อม และอาจทำให้พุทธศาสนาในประเทศไทยอ่อนแอลงได้ในอนาคต เพราะไม่มีมาตรการที่ปกป้องท่านที่เป็นรูปธรรม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจและต้องการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505” เพื่อศึกษาประเด็นเกี่ยวกับสิทธิการคุ้มครองสิทธิของพระภิกษุในกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา และแนวทางแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติม มาตรา 29 และมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับนี้ ให้สอดคล้องกับหลักสิทธิเสรีภาพ และสิทธิทางอาญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อให้เกิดความเป็นยุติธรรม เสมอภาค ประกอบกับเพื่อสื่อไปถึงให้สังคมไทยชาวพุทธ ได้รับข้อเท็จจริงของปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เพื่อจะได้หาวิธีการร่วมกันแก้ไขปรับปรุง และคุ้มครองพระภิกษุ และพุทธศาสนาสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎีกฎหมาย หลักสิทธิเสรีภาพการคุ้มครอง และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุ
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

สมมติฐานการวิจัย

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 มาตรา 29 และมาตรา 30 เป็นมาตราที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานอัยการ ในการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาให้พระภิกษุต้องสละสมณเพศมากเกินขอบเขต เมื่อเปรียบเทียบการกับให้อำนาจเจ้าคณะปกครองพระสังฆาธิการร่วมเป็นผู้พิจารณาจับพระภิกษุที่กระทำความผิดอาญามาควบคุม และเมื่อมีคำสั่งศาล คุมขังหรือกักขัง จะต้องนำพระภิกษุไปยังสถานที่เรือนจำ และต้องให้บังคับสละสมณเพศด้วย ทั้งที่อยู่ในขั้นสอบสวนคดียังไม่สิ้นสุด และศาลยังไม่มีคำสั่งหรือคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งยังถือว่าพระภิกษุท่านก็ยังบริสุทธิ์อยู่ซึ่งการกระทำดังกล่าวเห็นว่าไม่สอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัย และอาจจะขัดแย้งกับหลักสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่รับรองไว้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นงานวิจัยเชิงกฎหมาย (Doctrinal Legal Research) ซึ่งเป็นการวิจัยหลักกฎหมาย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คือ การศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

1. แหล่งข้อมูล หนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสารวิชาการไทย ฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น และแหล่งอื่นๆ
2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ผู้ทำวิจัยเองเป็นผู้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากแหล่งต่างๆ
3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้เอกสารชั้นต้นได้แก่ ตำรา หนังสือ ทฤษฎีกฎหมาย รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนเอกสารชั้นรองได้แก่ บทความวิชาการ วารสารวิชาการ เอกสารวิชาการ งานวิจัย ฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 ผู้วิจัยได้ค้นพบและได้ผลสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดหรือทฤษฎี หลักสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ พระภิกษุแม้จะเป็นผู้ทรงศีลในสถานะพิเศษทางศาสนา แต่ยังคงมีสถานะเป็น "บุคคล" ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีสิทธิได้รับความคุ้มครองในฐานะประชาชนทั่วไป ทั้งในด้านสิทธิในการได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และสิทธิในฐานะจำเลยในคดีอาญา หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักนิติธรรมเน้นว่า ทุกคนย่อมเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย พระภิกษุจึงต้องอยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่ในขณะเดียวกันต้องพิจารณาถึงสถานะพิเศษและวัฒนธรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องด้วย ทฤษฎีอาชญาวิทยาและการลงโทษในบางบทความได้วิเคราะห์ว่า การดำเนินคดีอาญากับพระภิกษุควรพิจารณา “หลักการเยียวยา” มากกว่าการลงโทษทางอาญา เนื่องจากมีผลกระทบต่อสถาบันสงฆ์และสังคมวงกว้าง และ 2. มาตรการทางกฎหมายที่สำคัญกับการดำเนินคดีอาญากับพระภิกษุ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 พบว่า ไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าพระภิกษุที่ถูกดำเนินคดีอาญาจะต้องสละสมณเพศก่อนเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดี อย่างไรก็ตาม ตามแนวทางปฏิบัติของตำรวจและศาลไทย มักมีการตีความว่า ต้องให้พระภิกษุสละสมณเพศก่อนจึงจะสามารถจับกุม คမ်းขัง หรือพิจารณาคดีอาญาได้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้ระบุสถานะพิเศษของพระภิกษุในการดำเนินคดี จึงมีความไม่แน่ชัดในทางปฏิบัติเมื่อมีการจับกุมหรือคุมขังพระภิกษุ และ คำวินิจฉัยของศาล และแนวทางของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติบางกรณี ศาลมีคำวินิจฉัยว่าสามารถดำเนินคดีต่อพระภิกษุได้โดยไม่ต้องให้สึกก่อน หากเป็นความผิดร้ายแรง เช่น การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือคดียาเสพติด อย่างไรก็ตาม หน่วยงานด้านคณะสงฆ์ยังมีความเห็นที่หลากหลาย ส่งผลให้ขาดแนวทางที่ชัดเจนในเรื่องนี้

2. ปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 ผลวิจัยพบว่า มาตรา 29 และมาตรา 30 นี้มีความขัดแย้งกับหลักปณิธานสมาธิของสงฆ์ สาขาลของสหประชาชาติ กล่าวคือ มาตรา 29 และมาตรา 30 นี้เป็นการตั้งข้อกล่าวหาพระภิกษุต้องคดีอาญาก่อนข้างมีความรุนแรง เพราะท่านเหล่านั้นล้วนแต่เป็นพระมหาเถระผู้ใหญ่ และมีตำแหน่งการบริหารปกครองคณะสงฆ์ระดับสูง ประกอบกับเป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัยในตลอดชีวิตที่ท่านครองสมณเพศ ประกอบกับการใช้ช่องว่างของกฎหมาย บังคับให้พระภิกษุจะต้องให้สละสมณเพศก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ไม่ยุติธรรมที่มีความเสมอภาค ถูกต้องตามหลักธรรมวินัย และหลักนิติธรรม และการควบคุมหรือการคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าจำเป็น เพื่อป้องกันมิให้

มีการหลบหนี และในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้และคำขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามกฎหมายบัญญัติ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 ได้ประกาศใช้บังคับกันมายาวนาน ตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2506 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน 62 ปี ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิเสรีภาพ ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช และไม่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พระภิกษุได้รับการศึกษามากขึ้นตามลำดับมีการเปิดหลักสูตรทั้งทางพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ เพิ่มมากขึ้นจนถึงระดับปริญญาเอก ดังนั้น ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกรณีการตั้งข้อกล่าวหาว่าพระภิกษุกระทำผิดอาญาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” และในคดีอาญา “ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด” แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

3. เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะ เห็นควรมีแนวทางการจัดตั้งองค์กรตุลาการสงฆ์เบื้องต้นพิจารณากรณีพระภิกษุกระทำผิดกฎหมายอาญา คล้ายๆกับหน่วยงานหรือองค์กรอิสระให้มีสำนักงานตั้งประจำอยู่ทุกจังหวัด และสำนักงานส่วนกลางเป็นระดับประเทศ (ศาลชั้นต้นสงฆ์) มีการคัดเลือกหรือการสรรหาบุคลากรทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่างๆ เช่น ศาสนาปรัชญา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และพาณิชยศาสตร์ เป็นต้น เพื่อเป็นคณะกรรมการพิจารณากลับรอก่อนขึ้นต้น ก่อนจะชี้มูลว่ามีความผิดหรือไม่มีความผิด ก่อนยื่นฟ้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของฝ่ายบ้านเมืองต่อไป จะเหมาะสมกับพระภิกษุในฐานะเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่ควรให้ความเคารพยกย่องในสังคมไทยชาวพุทธ ที่ประชาชนเกือบทั่วประเทศให้ความเคารพนับถือ เห็นควรที่จะต้องสร้างหรือให้มีมาตรการปฏิบัติเพื่อความรอบคอบเป็นธรรมตามหลักนิติธรรม/นิติรัฐ ให้เหมาะสมกับสมณะสาธูปก่อนที่ศาลยังไม่พิพากษาถึงที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. หลักการแนวคิด ทฤษฎีกฎหมาย หลักสิทธิเสรีภาพการคุ้มครอง และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุ ผลการวิจัยพบว่าพระภิกษุยังคงมีสถานะเป็นบุคคลทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามรัฐธรรมนูญที่พึงได้รับการ

คุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกับฆราวาส แต่ด้วยสถานะพิเศษทางศาสนา ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การจับกุมหรือควบคุมตัว จึงจำเป็นต้องมีแนวทางที่สมดุลระหว่างกฎหมายกับพระธรรมวินัยตาม และต้องปฏิบัติตามหลักนิติรัฐ/นิติธรรม พระราชบัญญัติฉบับนี้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับสถานะของพระภิกษุในกระบวนการดำเนินคดีอาญา ส่งผลให้เกิดการตีความที่ไม่ชัดเจนแน่นอนในทางปฏิบัติ ในบางกรณีต้องให้พระภิกษุสึกหรือสละสมณเพศก่อนก่อนจึงจะดำเนินคดีได้ ในขณะที่บางกรณีไม่ต้องสึก ซึ่งสร้างปัญหาและละเมิดด้านสิทธิเสรีภาพและความยุติธรรม สอดคล้องกับ (วัน สุวรรณพงษ์ และคณะ ,2560) ทำการวิจัย เรื่อง “แนวทางการบัญญัติข้อกฎหมายเพื่อคุ้มครองพระพุทธศาสนา” พบว่า บทบัญญัติของกฎหมายขัดต่อหลักพระธรรมวินัย และขัดแย้งกับหลักการรัฐธรรมนูญไทย ไม่เป็นไปตามหลักนิติรัฐ/นิติธรรม และเมื่อมีการเปรียบเทียบกับพระภิกษุในพุทธศาสนาและนักบวชศาสนาอื่นของหลายประเทศที่กระทำความผิดอาญา จะไม่มามาตรการหรือข้อกฎหมายที่ต้องดำเนินการบังคับให้พระภิกษุต้องสึกหรือสละสมณเพศก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เช่น สหรัฐอเมริกา, อังกฤษ, ฝรั่งเศส, สหประชาชาติ, พม่า และศรีลังกา พบว่า ประเทศต่างๆ เหล่านี้จะไม่ใช้แนวทางการปฏิบัติกับพระภิกษุหรือนักบวชอย่างประเทศไทย

2. ปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 มาตรา 29 และมาตรา 30 การตีความตามดุลยพินิจโดยผู้มีอำนาจหรือเจ้าพนักงานสอบสวนเกินขอบเขต เพราะตามหลักกฎหมายอาญา มีหลักว่าถ้าบทบัญญัติไม่ชัดเจนคลุมเครือ ศาลจำเป็นต้องยกผลประโยชน์ให้จำเลยหรือผู้ต้องหา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่ให้ประกัน และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุ (ผู้ต้องหา) นั้นสังกัดอยู่ไม่รับตัวไว้ควบคุม ควรมีการพิจารณา “ให้พระสงฆ์มีการที่มีตำแหน่งระดับเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด และเจ้าคณะภาค ขึ้นไปมีอำนาจหน้าที่ในการรับเจ้าอาวาสไว้ควบคุมได้ และเพื่อเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมายมาตรา และนำไปควบคุมที่ไม่ใช่เรือนจำ เพราะเป็นเพียงการตั้งข้อกล่าวหากระทำความผิดอาญา ยังไม่มีการสอบสวน สืบสวนจนสิ้นกระแสความ ประกอบกับศาลยังมิได้พิพากษาถึงที่สุด จึงเป็นการขัดแย้งกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ไม่เป็นไปตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ สอดคล้องกับ (ธมาตย์ คุณภัทรวรกิจ ,2557) ทำการวิจัยเรื่อง “การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของพระภิกษุสามเณร” พบว่า การกำหนดโทษความรับผิดชอบทางอาญาต่อพระภิกษุสามเณร ขัดต่อหลักการทางกฎหมายตามหลักสากลหลายประการ ทั้งหลักความไม่เสมอภาคและการเลือกปฏิบัติไม่เป็นธรรม ซึ่งหลักการสำคัญในทางพระพุทธศาสนาจะมีพระวินัยเป็นมาตรฐานในการบัญญัติให้พระภิกษุและสามเณรประพฤติปฏิบัติกันทั่วโลกอยู่แล้ว และบทกำหนดความผิดทางอาญาของพระภิกษุจึงเป็นการขัดแย้งกับหลักสากล โดยเฉพาะเรื่องความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพ ตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศไทยเกือบทุกฉบับ และมาตรา 30 เมื่อพระภิกษุถูกแจ้งข้อ

กล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา สถานะความเป็นพระภิกษุจะเปลี่ยนเป็น “ผู้ต้องหา” ทันที และอยู่ในระยะเวลาระหว่างการสอบสวนไต่สวนยังไม่เสร็จสิ้น เจ้าพนักงานสอบสวนมีอำนาจขอศาลเพื่อออกหมายจับได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า และวรรคหก ซึ่งผู้วิจัยคิดว่ามาตรานี้ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชน หลายมาตรา ขอยกตัวอย่าง มาตรา 28 มาตรา 29 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ สอดคล้องกับ (ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์, 2566) ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ไม่เป็นไปตาม หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์” พบว่า พระภิกษุได้กระทำความผิดอาญา และไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจาก การให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศได้ ทั้งที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุด และพระภิกษุที่ต้องสละสมณเพศเนื่องจากถูกศาลออกหมายจับ ทั้งการขังระหว่างสอบสวน หรือขังระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น อุทธรณ์ และศาลฎีกา อาจจะขัดต่อหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ เนื่องจากศาลยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าพระภิกษุนั้นได้กระทำความผิด

อย่างไรก็ดี กรณีศาลได้ออกหมายจับพระภิกษุ (ผู้ต้องหา) ตามคำร้องที่พนักงานสอบสวนร้องขอและศาลได้มีคำสั่งออกหมายจับพระภิกษุ ผู้วิจัยคิดว่าควรมีการแก้ไขถ้อยคำในตัวบท เป็น “ให้ศาลมีคำสั่งขัง ทำได้เฉพาะพระภิกษุที่กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือต้องโทษอาญามาก่อน หรือควรมีการนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 24 มาปรับใช้กับพระภิกษุ เช่น ขัง หรือ กักขัง อันมิใช่เรือนจำ สถานีดำรง หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน ถ้าศาลเห็นเป็นการสมควร ควรหาสถานที่อื่นที่อาจกักขังได้ เพื่อให้เหมาะสมกับประเภทหรือสภาพของผู้ถูกกักขัง(พระภิกษุ) ประกอบกับมาตรา 25 ของประมวลกฎหมายอาญา เช่น พระภิกษุที่กักขังมีสิทธิที่ได้รับการเยี่ยม และพร้อมพบทนายได้ สามารถทำกิจวัตรของสงฆ์ได้ และไม่มีความจำเป็นจะต้องให้พระภิกษุต้องสละสมณเพศ เป็นต้น

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ และแนวคิดว่าการให้มีการจัดตั้งองค์กรตุลาการสงฆ์ (ศาลสงฆ์) ให้สังกัดเป็นหน่วยงานของรัฐ โดยออกเป็นกฎหมายเถรสมาคม มีฐานะเป็นนิติบุคคล ภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 งบประมาณในการดำเนินงานส่วนหนึ่งจากเงินบริจาคของบุคคลทั่วไปและงบประมาณการสนับสนุนจากรัฐบาล หน้าหลักที่สำคัญ เพื่อพิจารณากลับกรองเบื้องต้นกรณีพระภิกษุได้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญาจะเป็นโครงสร้างการออกแบบระบบการถ่วงดุลตรวจสอบกันทั้งสองฝ่าย ทั้งฝ่ายพุทธจักรและฝ่ายอาณาจักร (บรรพชิต/คฤหัสถ์) ดังนั้น ระบบการจัดตั้งองค์กรตุลาการสงฆ์นี้ (ศาลสงฆ์) จะใช้ระบบการไต่สวนโดยให้อำนาจของคณะกรรมการแสวงหาพยานหลักฐานต่างๆได้ คล้ายกับองค์กรอิสระของฝ่ายอาณาจักร แนวคิดนี้ ได้มีนักวิจัย นักวิชาการ ได้ให้แนวคิดไว้บ้าง ผู้วิจัยคิด

ว่ามีความเป็นไปได้ถ้าทุกคนชาวพุทธได้ตระหนักช่วยผลักดันให้เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาทางกฎหมายของคณะสงฆ์ไทย สอดคล้องกับ (ลัดดาวัลย์ ประเสริฐสาร, 2566) ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาการสะสมณเพศของพระภิกษุในกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา กับหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์” พบว่า พระภิกษุที่กระทำความผิดกฎหมายอาญา จะไม่มีการไต่สวนลงโทษตามพระธรรมวินัยก่อน และเมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นข้าราชการพลเรือนกระทำความผิดอาญา ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2551 ก็จะมีกระบวนการถูกลงโทษทางวินัยก็ต่อเมื่อผลการพิจารณาคดีอาญาปรากฏว่าข้าราชการพลเรือนผู้นั้น ได้กระทำความผิดอาญา โดยศาลได้พิพากษาคดีถึงที่สุดแล้ว โดยโทษจำคุก แต่ประเด็นที่พระภิกษุกระทำความผิดอาญาบ้นเมือง กับไม่มีกระบวนการเหมือนบุคคลคนทั่วไป จะมีการบังคับให้ท่านสะสมณเพศทันที เริ่มตั้งแต่ขั้นก่อนการพิจารณาคดีของศาลที่ยังไม่ได้ตัดสินพิพากษาออกมา ซึ่งขัดต่อ “หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์” และสอดคล้องกับ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2568).” ตั้งวงเสวนาวิชาการ เสนอตั้งศาลสงฆ์ระบบไต่สวน แก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมต่อพระสงฆ์ เน้นสิทธิมนุษยชนและพระธรรมวินัย ลดการใส่ร้าย-เสริมศรัทธา พร้อมพัฒนาบุคลากรที่มีสัมมาทิฐิ” จากประชุมเสวนา สรุปได้ว่า ในปัจจุบัน พระภิกษุที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติไม่เหมาะสมมักขาดโอกาสในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ แตกต่างจากบุคคลทั่วไปที่ได้รับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม จึงมีการเสนอให้จัดตั้ง “ศาลสงฆ์” ซึ่งเป็นศาลชำนาญพิเศษ ใช้ระบบไต่สวนตามหลักพระธรรมวินัยควบคู่กับหลักสิทธิมนุษยชน เพื่อความเป็นธรรมและลดผลกระทบต่องิตใจพระสงฆ์ รวมถึงรักษาศรัทธาของประชาชนศาลสงฆ์จะมีบทบาทในการสอบสวนคดีพระสงฆ์อย่างโปร่งใส ลดการแทรกแซงจากภายนอก และเสริมความน่าเชื่อถือของคณะสงฆ์ ทั้งนี้ ต้องมีกฎหมายรองรับที่ชัดเจน ไม่ขัดรัฐธรรมนูญ และไม่เป็นเครื่องมือทางการเมือง โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างฝ่ายสงฆ์และฝ่ายบ้านเมืองที่ประชุมยังเสนอให้มีบทลงโทษผู้ใส่ร้ายโดยเจตนา และส่งเสริมจรรยาบรรณสื่อ รวมถึงให้พระสงฆ์มีช่องทางในการปกป้องตนเองอย่างเหมาะสม โดยมีการเน้นย้ำว่า ศาลสงฆ์จะช่วยให้พระภิกษุตระหนักในพระธรรมวินัยมากขึ้น และส่งเสริมความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยศึกษาพบว่า ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 29 และมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 ผู้วิจัยคิดว่าควรมีการเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 29 เกี่ยวกับการความผิดในทางอาญา เช่น ถ้ากรณีพระภิกษุต้องคดีอาญา ซึ่งเป็นโทษอาญาที่มีความผิดเล็กน้อยหรือลหุโทษ ก็ควรมีมาตรการในลักษณะหนึ่ง เห็นควรมีการเพิ่มเติมข้อความระบุลักษณะความผิดอาญา ว่ากระทำความผิดอะไรให้ชัดเจน ไม่ใช่เขียนไว้กว้างๆ แล้วให้อำนาจพนักงานสอบสวนตีความและใช้ดุลยพินิจเอง และตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 102 ถึงแม้จะมีโทษทั้งจำทั้งปรับ และเป็นการระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน แต่ก็

ถือได้ว่าเป็นลหุโทษ ที่เบาที่สุดในกฎหมายอาญา ถ้าพระภิกษุต้องอาญาลหุโทษ ไม่จำเป็นต้อง ตัดสันติตุก หรือ ให้พระภิกษุต้องสละสมณเพศ ควรมีมาตรการป้องกันหรือวิธีการที่ เหมาะสมสมณสารูปในฐานะที่ท่านเหมือนเสาหลักในการดูแลพระพุทธศาสนา ควรให้การยก ย่องและยกไว้เป็นที่เคารพ มาตรา 30 “เมื่อคดีถึงที่สุดปรากฏว่าพระภิกษุไม่มีความผิด หรือ เป็นความผิดที่ไม่ต้องรับโทษทางจำคุก ให้คืนสถานะและสิทธิที่พึงมีพึงได้ของพระภิกษุก่อนถูก บังคับให้สละสมณเพศ ประกอบต้องให้สิทธิแก่พระภิกษุตามกฎหมายในมาตรา มาตรา 108/16 การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราว จะกระทำได้อีกเมื่อมีเหตุอันควรก่อนที่จะถูกพนักงาน สอบสวนให้สละสมณเพศนั้น เพื่อเป็นการใช้สิทธิ เสรีภาพ และรักษาไว้ซึ่งสถานะความเป็น พระภิกษุ ใช้สิทธิในการขอลปล่อยตัวชั่วคราวได้ หากว่าพนักงานสอบสวน ใช้ดุลยพินิจแล้วให้ ปล่อยตัวชั่วคราวได้ หรือมีการให้ประกันและพร้อมหาหลักทรัพย์หลักให้พระภิกษุ กรณีอย่างนี้ ถ้าพระภิกษุอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวก็ไม่จำเป็นต้องสละสมณเพศ และแนวความคิดจัดตั้ง ตุลาการสงฆ์ (ศาลสงฆ์) เพื่อเป็นการแก้ปัญหาแนวทางหนึ่งที่ต้องดำเนินคดีอาญากับพระภิกษุ แยกส่วนออกจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจากฝ่ายบ้านเมือง จะทำให้พระภิกษุไม่ จำเป็นจะต้องสละสมณเพศก่อนมีคำวินิจฉัยถึงที่สุดของศาล และเป็นการถ่วงดุลอำนาจของ ฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ ประกอบกับผู้ทรงวุฒิในสาขาต่างๆมากมายที่มีความรู้ความ ชำนาญและเชี่ยวชาญ มาเป็นคณะกรรมการขององค์กรดังกล่าวข้างต้นนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ทำวิจัย “การปฏิรูปคณะกรรมการมหาเถรสมาคม ปรับปรุงโครงสร้างบริหารใหม่ให้ กระชับทันสมัยกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการแก้ปัญหาได้อย่าง ท่วงทัน และการนำหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารองค์กร”
- 2) ทำวิจัย “มาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพระภิกษุ เพื่อถูกกล่าวหาว่ากระทำ ความผิดอาญายบ้านเมือง ประกอบกับการแก้ไขปรับกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับพระภิกษุ ให้ ชัดเจนตามหลักนิติรัฐ/นิติธรรม และสอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย”
- 3) ทำวิจัย “ศึกษากระบวนการทางกฎหมายเพื่อจัดตั้งตุลาการสงฆ์ มีอำนาจและ หน้าที่พิจารณากลั่นกรองหรือชี้มูลความผิดเบื้องต้นกรณีพระภิกษุกระทำความผิดอาญา” แนวทางนี้ น่าจะเป็นการคุ้มครองพระพุทธศาสนาที่ยั่งยืนมากกว่าการนำเอากฎหมายฝ่ายบ้านเมืองมา บังคับหรือใช้ในการพิจารณาของพระภิกษุ ถ้ามีมูลว่าพระภิกษุได้กระทำความผิดอาญา ก็ให้ เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งจะเป็นวิธีการที่ถ่วงดุลอำนาจของแต่ละฝ่ายและยุติธรรม ตาม หลักนิติรัฐ/และนิติธรรม และสอดคล้องกับพระธรรมวินัย ก็จะประโยชน์ต่อสังคม ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์สืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คู่มือพระสังฆาธิการ .(2558). สถาบันพระสังฆาธิการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- เจษฎา บัวบาล และ วรินทร์ สิงห์งาม .(2562) กฎหมายไทยในการจับสึกพระ วารสารวิชาการ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ,8 (10),11.
- ธมาตย์ คุณภัทรวรกิจ .(2557). การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของพระภิกษุสามเณร. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์.(2566). รายงานฉบับสมบูรณ์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ไม่ เป็นไปตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ที่เสนอ ต่อสถาบันพระปกเกล้า.
- พระนิทัศน์ วงศ์วังเพิ่ม และกิตติพงษ์ พิพิธกุล. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ.2560 เกี่ยวเนื่องกับกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง.วารสารวิชาการ และวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,8(3),55.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2568).ตั้งวงเสวนาวิชาการ เสนอตั้งศาลสงฆ์ ระบบไต่สวน แก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมต่อพระสงฆ์ เน้นสิทธิมนุษยชนและพระธรรมวินัย ลดการใส่ร้าย-เสริมศรัทธา พร้อมพัฒนาบุคลากรที่มีสัมมาทิฐิ หลักสูตรสตินวัตกรรมและสันติศึกษา ระดับปริญญาโท. เรียกใช้เมื่อ 21 เมษายน 2568 จาก <https://www.banmuang.co.th/news/education>.
- ลัดดาวัลย์ ประเสริฐสาร.(2566). ปัญหาการสละสมณเพศของพระภิกษุ ในกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญากับหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัน สุวรรณพงษ์, พระโสภณพัฒนบัณฑิต, พระมหามิตร ฐิตปญโญ และสุวิน ทองปั้น. (2560). แนวทางการ บัญญัติข้อกฎหมาย เพื่อคุ้มครองพระพุทธศาสนา. วารสารวิชาการธรรมทัศน์, 17(3),17-24.
- สมชาย เจริญกิจ .(2565). สิทธิในคดีอาญาของพระสงฆ์ไทย. วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น,6(2),100.